

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री नहकुल सुवेदी
फैसला

०७३-RB-०२०६

काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं.२२ धर्मपथ स्थित नेपाल
बैंक लिमिटेड व्यवस्थापन समितिको तर्फबाट अख्तियार प्राप्त ऐ. बैंकको कानून
विभागमा कार्यरत रमेश पाण्डे ----- १

पुनरावेदक
प्रतिवादी

विरुद्ध

ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर ----- १

प्रत्यर्थी
वादी

०७३-RB-०२०८

ठूला करदाता कार्यालय, हरिहर भवन, ललितपुरको तर्फबाट ऐ. कार्यालयका प्रमुख
कर प्रशासक जगदिश रेग्मी ----- १

पुनरावेदक
प्रतिवादी

विरुद्ध

काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं.२२ धर्मपथ स्थित नेपाल
बैंक लिमिटेड ----- १

प्रत्यर्थी
वादी

मुद्दा:- आयकर(आ.व.२०६०।०६१)।

सुरु तहमा फैसला गर्ने :- माननीय अध्यक्ष श्री दिपक कुमार कार्की
लेखा सदस्य श्री मणिदेव भट्टराई
राजस्व सदस्य श्री हरि पोखरेल
राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं।

फैसला मिति :- २०६९।०६।१७

राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंको मिति २०६९।०६।१७ को फैसला उपर ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन पुल्चोक र नेपाल बैंक लिमिटेडले राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ८ बमोजिम अनुमतीको निवेदन दिई अनुमती प्रदान भई पुनरावेदनको रोहबाट पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यसप्रकार रहेको छः

तथ्य खण्ड

१. करदाता नेपाल बैंक लि.बाट आ.व.२०६०।०६१ को लागि आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ अनुसार करयोग्य नोक्सानी रु.३,११,१९,२१,१६१।९३ कायम गरी ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरमा मिति ०६१।९।२८ मा आय विवरण पेश भएको रहेछ।
२. प्रस्तुत करदाताको यस आ.व.२०६०।०६१ को सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम समावेश गर्नु पर्ने आयमा समावेश नभएको कट्टी गर्न नपाइने खर्च दावी भएको देखिएकोले सोही ऐनको दफा १०१ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि संशोधित करयोग्य आय गर्नुपर्ने भएकोले सो बमोजिम गर्न नपर्ने कुनै ठोस सबद प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले १५ दिनभित्र पेश गर्न आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ (६) बमोजिम करदाताका नाममा ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरबाट मिति २०६५।०१।१५ मा जारी गरेको संशोधित कर निर्धारणको सूचना। उक्त सूचना करदाताले मिति २०६५।०१।१७ मा बुझी लिएको।
३. सो सूचना बमोजिम संशोधित आय कायम गर्न नमिल्ने व्यहोरा अनुरोध गर्दै बुँदागत रुपमा आफ्ना जिकिरहरू साथ करदाताले ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरमा पेश गरेको मिति २०६५।०१।३१ को जवाफ।
४. करदाताले पेश गरेको जवाफ अध्ययन तथा छानविन गर्दा करदातालाई दिएको सूचनामा उल्लेख भए अनुसारको कुरामा केही परिवर्तन गर्नु नपरेकोले यस आ.व. ०६०।६१ को लागि करयोग्य नोक्सानी रु.१,४५,७६,४८,००६।९३ कायम गरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ बमोजिम ठूला करदाता कार्यालयबाट मिति २०६५।०१।३१ मा भएको निर्णय। सो बमोजिम ठूला करदाता कार्यालयबाट करदाताको नाममा संशोधित कर निर्धारणको सूचना मिति २०६५।०२।०२ मा जारी गरेको।

५. उक्त निर्णय उपर चित्त नबुझाई करदाताले प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि आन्तरिक राजस्व विभागमा मिति २०६५।०३।१७ मा दिएको निवेदन।
६. करदाताको दावी जिकिर सम्बन्धित कार्यालयको प्रतिक्रिया तथा सकल फाइल संलग्न कागजातहरू अध्ययन गर्दा कार्यालयले आयकर ऐन, २०५८ को दफा ७, १३, २७ समेतका व्यवस्था बमोजिम गरेको संशोधित कर निर्धारण सम्बन्धी निर्णय मिलेकै देखिदा सो उपर करदाताको जिकिर पुग्न नसक्ने ठहर्छ भन्ने आन्तरिक राजस्व विभागबाट मिति २०६५।११।२८ मा भएको निर्णय।
७. देहायका शिर्षकमा उल्लेखित खर्च रकमहरू आयमा समावेश गर्ने र खर्च कट्टी नदिने गरी भएको ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरको मिति २०६५।०१।३१ को निर्णय तथा सोलाई सदर गर्ने गरेको आन्तरिक राजस्व विभागको मिति २०६५।११।२८ को निर्णय वदर गरी पाउँ भनी करदाताको तर्फबाट राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंमा दायर भएको पुनरावेदन पत्र।
- बोनस व्यवस्था अन्तर्गतको खर्चरु.७१,७५,६७०।६१
 - कम्प्युटर उपकरण सम्बन्धी खर्चरु.१०,६२,१४,४२२।
 - कर्मचारी यूनियनलाई प्रदान गरिएको खर्चरु.१०,००,०००।
 - कर्मचारीलाई सापटी दिएको रकमको फरक व्याज खर्चरु.६,६२,५८,९६६।८५
 - Consultants Service खर्च.....रु.३३,६५,८३,०५५।९६
 - कर्मचारी संचय कोष तर्फको थप रकम.....रु.२,४७,२०,२६२।
 - अग्रिम कर कट्टी तर्फ कर्मचारीलाई प्रदान गरिएको कर्जाको व्याज र औषधि उपचार खर्चरु.२,२८,३२,१३९।
 - अग्रिम कर कट्टी तर्फ दाखिला सम्बन्धी विवरण अनुसार घर बहाल, विमा, तलब र व्याज समेत अन्तर्गत कम दाखिला कर रकम र व्याज समेत जम्मारु.३,१७,७३,००६।
 - अग्रिम कर कट्टी तर्फ कर्मचारी औषधोपचार कोषमा गरेको व्याज भुक्तानी वापतको रकम.....रु.३,३७,३३९।
८. यसमा कर्मचारीहरूलाई ऋण सापटी वापत दिएको व्याज, औसत व्याज दर भन्दा कम व्याज भएको भनी फरक रकम आय तर्फ समावेश गर्ने गरी भएको शुरु कार्यालयको निर्णय

फरक पर्न सक्ने हुँदा अ.व. २०२ नं. बमोजिम छलफलको लागि सरकारी वकिल, आन्तरिक राजस्व विभागलाई पेशीको सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौँबाट मिति २०६६।५।५ मा भएको आदेश।

९. ठूला करदाता कार्यालयको मिति २०६५।०१।३१ को संशोधित कर निर्धारण गर्ने निर्णय र सोलाई सदर गर्ने गरेको आन्तरिक राजस्व विभागको मिति २०६५।११।२८ को निर्णयमा बोनस खर्च कट्टी नपाउने गरी गरेको निर्णय मिलेको नदेखिदा सो हदसम्म उल्टी हुने ठहर्छ। उपकरण सहयोग, कर्मचारी यूनियन सम्बन्धी खर्च, कर्मचारीलाई दिएको ऋण सापटीमा औसत व्याज दरको रकम, कन्सल्टेन्ट सर्भिस, संचयकोषमा दावी खर्च तथा अग्रिम आयकर सम्बन्धमा शुरु कार्यालयले गरेको निर्णय मिलेकै देखिदा सदर हुने ठहर्छ। सो सम्बन्धमा पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन भन्ने राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौँको मिति २०६९।०६।१७ को फैसला।
१०. देहायका शिर्षकमा उल्लिखित खर्च रकमहरू खुद आयमा समावेश गर्ने र खर्च कट्टी गर्न नमिल्ने भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौँबाट भएको निर्णय बदर गरी यस बैंकले पेश गरेको आ.व. ०६०/०६१ को आय विवरणलाई सदर गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको नेपाल बैंक लिमिटेडको यस अदालतमा परेको पुनरावेदन पत्र।
- (क) कम्प्युटर उपकरण सम्बन्धी खर्च ----- रु.१०,६२,१४,४४२।-
- (ख) कर्मचारी यूनियनलाई प्रदान गरिएको खर्च -----रु.१०,००,०००।-
- (ग) कर्मचारीलाई सापटी दिएको रकमको फरक व्याज खर्च-- रु.६,६२,५८,९६६।८५
- (घ) Consultants Service खर्च ----- रु.३३,६५,८३,०५५।९६
- (ङ) कर्मचारी संचयकोष तर्फको थप रकम ----- रु.२,४७,२०,२६२।-
- (च) अग्रिम कर कट्टीतर्फ कर्मचारीलाई प्रदान गरिएको कर्जाको व्याज र औषधी उपचार खर्च ----- रु.२,२८,३२,१३९।-
- (छ) अग्रिम कर कट्टीतर्फ दाखिला सम्बन्धी विवरण अनुसार घर बहाल, बिमा, तलब र व्याज समेत अन्तर्गत कम दाखिला कर रकम र व्याज समेत ----- रु.३,१७,७३,००६।-
- (ज) अग्रिम कर कट्टीतर्फ कर्मचारी औषधोपचार कोषमा गरेको व्याज भुक्तानी वापतको रकम ----- रु.३,३७,३३९।-

११. त्यसैगरी ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको खुद आयमा समावेश हुनेगरी भएको बोनस व्यवस्था अन्तर्गतको खर्च रु.७१,७५,६७०।६१ रकम खुद आयमा समावेश नहुने र विपक्षी नेपाल बैंक लिमिटेडले छुट पाउने गरी भएको राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंको निर्णय मिलेको नदेखिँदा बदर गरी खुद आयमा समावेश गर्ने गरी निर्णय गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदक वादी ठूला करदाता कार्यालयको यस अदालतमा परेको पुनरावेदन पत्र।
१२. यसमा राजस्व न्यायाधिकरणको फैसला उपर करदाता र कर कार्यालय दुवैको पुनरावेदनको अनुमती पाउँ भनी निवेदन परेको देखिएको VRS payment को हकमा राष्ट्र बैंकबाट प्राप्त रकम रु.१,३४,२८,३७,२४१।— नेपाली रुपैयाँ नै उल्लेख भएको र विदेशी मुद्रा प्राप्त गरेको सन्दर्भमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा २८(क) मा रकम प्राप्त गरिएको मितिको विनियम दर अनुसार नेपाली रुपैयाँमा परिवर्तन गर्नुपर्ने उल्लेख भएबाट उक्त दफा २८(२) को व्याख्याको प्रश्न सन्निहित रहेको, त्यसैगरी कन्सल्टेन्ट सर्भिसको रकम नेपाल राष्ट्र बैंकबाट कन्सल्टेन्टलाई सोझै भुक्तानी भएको भन्ने भएबाट सोही ऐनको दफा ७(२)(ड) को व्याख्याको प्रश्न सन्निहित रहेको पाइदा राजस्व न्यायाधिकरणको फैसलामा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ८ को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश खण्ड (घ) को अवस्था विद्यमान देखिँदा पुनरावेदनको अनुमति प्रदान गरिएको छ। पुनरावेदनको लगतमा दर्ता गरी पुनरावेदनको जानकारी एक अर्को पक्षलाई दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस अदालतबाट मिति २०७४।०२।१२ मा जारी भएको आदेश।

ठहर खण्ड

१३. नियमबमोजिम दैनिक पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदन पत्र सहितका सक्कल मिसिल हेरियो।
१४. पुनरावेदक प्रतिवादी नेपाल बैंक लिमिटेडको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री सुरज श्रेष्ठले मेरो पक्षले आ.व. ०६०/०६१ को आय विवरण भरी विपक्षी कार्यालयमा पेश गरेकोमा सो विवरणमा उल्लिखित प्रमाणित खर्चलाई मान्यता नदिई वित्तीय सुधार वापतको खर्च, Consultant service खर्च, संचयकोष वापतको थप खर्च, कर्मचारीलाई दिएको औषधोपचार खर्च समेतलाई अमान्य गरी खुद आयमा समावेश गर्ने गरी भएको शुरु ठूला करदाता कार्यालयको निर्णयलाई सदर गर्ने गरेको राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंको फैसला

बदर गरी शुरु कार्यालयमा पेश गरेको वासलात बमोजिमको हिसावलाई सदर गरी पाउँ भनी बहस गर्नुभयो।

१५. त्यसैगरी पुनरावेदक वादी ठूला करदाता कार्यालयको तर्फबाट उपस्थित विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री हरि शंकर ज्ञवालीले शुरु ठूला करदाता कार्यालयले विपक्षीले पेश गरेको वासलातमा छुट दिन मिल्ने खर्चलाई छुट दिई छुट गर्न नमिल्ने खर्चलाई खुद आयमा समावेश गर्ने गरी भएको निर्णय सदर गरी पाउँ साथै राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंले बोनस खर्च रकम खुद आयबाट छुट दिने गरी भएको निर्णय बदर गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको बहस समेत सुनियो।
१६. विद्वान कानून व्यवसायीहरूको बहस समेत सुनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंको मिति २०६९।०६।१७ को निर्णय मिल्ने नमिल्नेको के रहेछ ? पुनरावेदक वादी प्रतिवादीहरू पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्छ सक्दैन ? हेरी सोही विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।
१७. निर्णयतर्फ विचार गर्दा, करदाता नेपाल बैंक लिमिटेडले आ.व.२०६०/०६१ को करयोग्य आयमा खुद नोक्सानी कायम गरी आयविवरण पेश गरेकोमा शुरु कर कार्यालयले करदाताले पेश गरेको आय विवरणमा भएको खर्च मध्ये केही शिर्षकमा भएको खर्चलाई अमान्य गरी खुद आयमा समावेश गरेकोमा सो मा चित्त नबुझाई नेपाल बैंक लिमिटेडले राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंमा पुनरावेदन गरेकोमा राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंले ठूला करदाता कार्यालयले बोनस वापतको रकम खुद आयमा समावेश गर्ने गरेको निर्णय बदर र अन्य शिर्षकमा भएको निर्णय सदर गर्ने गरेको फैसलामा चित्त नबुझाई करदाता नेपाल बैंक लिमिटेड र ठूला करदाता कार्यालयले दोहोर्न्याई पाउँ भनी छुट्टा छुट्टै निवेदन दिई यस अदालतबाट दोहोर्न्याई हेर्न अनुमति प्रदान भई पुनरावेदनको रोहमा दर्ता भई पेश हुन आएको पाइन्छ।
१८. कम्प्युटर उपकरण सम्बन्धी खर्च रु.१०,६२,१४,४२२।- को सम्बन्धमा हेर्दा, करदाताले यस आ.व.मा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट रु.१०६२१४४२२।- मूल्य बराबरको कम्प्युटर उपकरण सहयोग प्राप्त गरेकोमा सो रकमलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा ७ बमोजिम आयमा समावेश गर्नुपर्नेमा सो गरेको नपाइएकोले करयोग्य आयमा समावेश हुने भनी शुरु कार्यालयबाट भएको निर्णय सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंको निर्णय त्रुटीपूर्ण हुँदा बदर गरी पाउँ भनी करदाताले पुनरावेदन जिकिर लिएको देखिन आयो। करदाता

बैंकले नेपाल राष्ट्र बैंकबाट उल्लिखित मूल्य बराबरको कम्प्युटर उपकरण सहयोग प्राप्त गरेको तथ्यलाई स्वीकार नै गरेको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा ७ (२) मा कुनै व्यक्तिको कुनै आय वर्षमा व्यवसाय सञ्चालनबाट भएको मुनाफा र लाभको गणना गर्दा सो व्यक्तिले सो वर्षभित्र प्राप्त गरेको देहायका रकमहरू समावेश गरी गणना गर्नु पर्नेछ भन्ने व्यवस्था भै खण्ड (ड) मा व्यवसायका सम्बन्धमा कुनै व्यक्तिबाट प्राप्त गरेको उपहार भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा २७ मा भुक्तानीको रकमको परिमाणीकरण गर्नुपर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था भएकोमा सोही दफाको उपदफा (१) को खण्ड (क) मा एक व्यक्तिले अर्को व्यक्तिलाई सम्पत्ति हस्तान्तरण गरी दिएको भुक्तानीको हकमा हस्तान्तरित सम्पत्तिको बजार मूल्य बराबरको रकम परिमाणीकरण गर्नुपर्ने भन्ने उल्लेख भएको देखिँदा आय वर्षमा करदाता बैंकले नेपाल राष्ट्र बैंकबाट प्राप्त कम्प्युटर उपकरणको बजार मूल्य बराबरको उल्लिखित रकम करदाता बैंकको आयमा गणना गर्नुपर्ने देखिन आयो। कर निर्धारणको प्रयोजनको लागि एक व्यक्ति वा निकायबाट हुने खर्च कानूनले छुट दिएको अवस्थामा बाहेक अर्को व्यक्ति वा निकायको आय कायम हुनु पर्दछ। यो आय निर्धारणको आधारभूत मान्यता पनि हो। यस आधारबाट पनि कुनै व्यक्तिबाट अर्को व्यक्तिमा सम्पत्ति हस्तान्तरण भएमा कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएकोमा बाहेक त्यस्तो सम्पत्ति प्राप्त गर्ने व्यक्तिको आयमा गणना गरिनु पर्ने हुन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को परिमाणीकरण सम्बन्धी व्यवस्थाले यस्तो रकमलाई आयमा गणना गर्नुपर्ने स्पष्ट निर्देश गरेको छ। करदाताले प्राप्त रकम मध्ये रु.३,५९,६७,५७६।- कम्प्युटर खातामा र रु.७,०२,७६,८४६।- लाई अपलेखन गर्न बाँकी खर्च खातामा डेबिट गरी पुँजीगत जगेडा कोषमा रु.१०,६२,१४,४२२।- जम्मा गरेको देखिएबाट समेत उक्त रकम करदाताको सो वर्षको आय भन्ने पुष्टी हुन्छ। करदाताले आय विवरण पेश गर्दा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १९ बमोजिम व्यवसाय संचालनको सिलसिलामा प्राप्त भएका आफ्नो स्वामित्वमा रहेका सामानहरूको हास खर्च कट्टी गर्न पाउने कानूनी व्यवस्था भएकोमा त्यसरी हास खर्चतर्फ दावी नगरेको हुँदा खुद आयमा समावेश गर्न नमिल्ने भन्ने जिकिर लिएको देखिएतापनि हास खर्च कट्टीतर्फ जिकिर नलिएकै आधारमा कानून बमोजिम खुद आयमा गणना हुने शिर्षकको रकमलाई खुद आयमा समावेश नहुने भन्न मिल्ने देखिएन। करदाताले प्राप्त गरेको कम्प्युटर उपकरण वापतको मूल्यलाई खुद आयमा समावेश नगरेको आय विवरण संशोधन

गरी सो रकम खुद आयमा समावेश गर्ने गरेको ठूला करदाता कार्यालयको निर्णयलाई सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंको फैसला सो हदसम्म मिलेको देखिँदा सदर हुन्छ।

१९. कर्मचारी युनियनलाई प्रदान गरिएको खर्च रु.१०,००,०००। को सम्बन्धमा हेर्दा, करदाताले विविध खर्च अन्तर्गत उक्त रकम खर्च गरेको देखिन्छ। कर्मचारी युनियन सम्बन्धी खर्च व्यवसायसँग असम्बन्धित देखिएकोले ऐनको दफा १३ बमोजिम कट्टी नपाउने भनी शुरु कार्यालयबाट भएको निर्णय राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंबाट सदर भएकोमा उक्त खर्च व्यवसायिक प्रयोजनको लागि भएको हुँदा खर्च कट्टी नदिने निर्णय त्रुटीपूर्ण हुँदा बदर गरिनु पर्ने भन्ने करदाताको पुनरावेदन जिकिर रहेको देखिन आयो। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ अनुसार करदाताले आफ्नो व्यवसायिक कारोबारसँग सम्बन्धित र आय आर्जन हुने कार्यमा गरेको खर्चसम्म कट्टी गर्न पाउने देखिन्छ। उक्त कानूनी व्यवस्था अनुसार कुनै पनि खर्च आयमा समावेश नभई कट्टी हुन त्यस्तो खर्च व्यवसायिक कारोबारसँग सम्बन्धित रहेको भन्ने कुरा वस्तुनिष्ठ प्रमाणबाट पुष्टी भएको हुनुपर्छ। करदाताले प्रस्तुत शीर्षक अन्तर्गत विभिन्न मितिमा कर्मचारी युनियनलाई दिएको भनी खर्च लेखेको देखिन्छ। उक्त रकम करदाता बैंकको विनियमावली वा स्विकृत कार्यविधि अनुसार दिएको भन्ने देखिँदैन। कर्मचारी युनियनलाई दिएको सो रकमबाट करदाता बैंकको व्यवसाय वा आय आर्जनमा सघाउ पुग्ने वा सघाउ पुगेको भन्ने देखिन आउँदैन। यसप्रकार कर्मचारी युनियनलाई दिएको रकम करदाताको लगानी बृद्धि वा आय आर्जन हुने व्यवसायिक कारोबारसँग सम्बन्धित खर्च नदेखिएकोले उक्त खर्च कट्टी गर्न नमिल्ने भनी शुरु कार्यालयबाट भएको निर्णय सदर गर्ने गरेको राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंको फैसलालाई अन्यथा मान्न मिलेन।
२०. कर्मचारीलाई सापटी दिएको ऋणको फरक व्याज खर्च रु.६,६२,५८,९९६।८५ खुद आयमा समावेश गरेको मिलेन भन्ने पुनरावेदन जिकिरतर्फ हेर्दा, करदाता नेपाल बैंक लिमिटेडले सो बैंकमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई बैंकको कर्मचारी विनियमावलीको व्यवस्था बमोजिम सुविधा स्वरूपको ऋण लगानी गरेको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा २७ को उपदफा (१) को खण्ड (घ) मा “कुनै आय वर्षमा भुक्तानी प्राप्त गर्नुपर्ने कुनै व्यक्तिले ऋण वापत तिरेको व्याज प्रचलित व्याजदर अनुसार तिर्नुपर्ने व्याज रकम भन्दा कम

भएमा सो कम भएजति रकम” परिमाणीकरण गर्नुपर्ने भन्ने व्यवस्था देखिन आएता पनि एकैखाले कर्जा विस्तारमा फरक फरक व्यक्तिलाई फरक व्याजदरमा कर्जा लगानी गरेको अवस्थामासम्म उक्त व्यवस्था आकर्षित हुने देखिन्छ। बैंकले आफ्ना कर्मचारीलाई विनियमावली बमोजिम सहूलियत व्याजदरमा कर्जा लगानी गरेकोमा अन्य व्यवसायीक कर्जा लगानीसँग तुलना गरी सो भन्दा कम व्याजदरको भएको र बढी व्याज प्राप्त हुने भनी अनुमानको आधारमा व्याज वापत प्राप्त हुने रकममा फरक परेको रकम खुद आयमा जोड्नु खुद आय निर्धारणको मान्यता अनुकूल हुने देखिएन। व्यवसायिक कर्जा लगानी भएका अन्य ऋणीसँग तुलना गरी हेर्दा व्याजमा अन्तर पर्न गएको देखिएको हो। समानहरूका बीचमा मात्र कानूनको समान प्रयोग (Equality among equal) गर्नुपर्ने हुन्छ। बैंकले आफ्ना कर्मचारीहरूलाई स्वीकृत मापदण्डका आधारमा अन्य व्यवसायीक ग्राहक भन्दा सहूलियत दरमा कर्जा उपलब्ध गराउन नसक्ने भन्न मिल्दैन। यस अवस्थामा अन्य व्यवसायिक कर्जाको व्याजदरका आधारमा व्याज रकममा फरक परेको भनी खुद आय निर्धारण गर्दा परिणामतः बैंक कर्जाको व्याजदर नै कर अधिकारीद्वारा निर्धारित हुन पुग्ने अनपेक्षित र कानून विपरीतको अवस्था सृजना हुन जान्छ। करदाताको आयमा प्राप्त हुन आउने थप व्याज भनी अनुमानको आधारमा काल्पनिक अंक कायम गरी सो रकम खुद आयमा समावेश गरेको शुरु कर कार्यालयको निर्णय सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंको निर्णय मिलेको देखिएन। सो रकम छुट हुन्छ।

२१. त्यसैगरी Consultant Service खर्च रु. ३३,६५,८३,०५५।९६ खुद आयमा समावेश गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको फैसला मिलेको छैन भन्ने पुनरावेदन जिकिरको सम्बन्धमा विचार गर्दा, करदाता नेपाल बैंक लिमिटेड तत्कालिन अवस्थामा समस्याग्रस्त भै नेपाल राष्ट्र बैंकले नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ८६(१) को अधिकार प्रयोग गरी करदाता बैंकको तत्कालिन संचालक समिति निलम्बन गरी बैंकको व्यवस्थापन आफ्नो जिम्मा लिई बैंकको व्यवस्थापन तथा पुनरसंरचनाको लागि Bank of Scotland (Ireland) Limited, ICC Consulting लाई परामर्शदाता नियुक्त गरी नेपाल सरकार र दातृ निकायबीच भएको सम्झौता बमोजिम नेपाल राष्ट्र बैंकले परामर्शदातृ संस्थालाई पारिश्रमिक र सुविधा वापत रु. ३३,६५,८३,०५५।९६ भुक्तानी गरेको देखिन्छ। सो रकम पुनरावेदक करदाताले प्राप्त गरेको वा करदाताको खातामा प्राप्त हुन आएको भन्ने मिसिल प्रमाणबाट देखिँदैन। सो रकम

प्राप्ति वा खर्च गर्नमा करदाता बैंकको कुनै भूमिका रहे भएको र सो सेवा प्राप्त गर्न लागत खर्च गरेको अवस्था पनि छैन। परामर्शदातालाई भुक्तानी गर्न करदाता बैंकको खाताबाट खर्च लेखेको अवस्था पनि देखिँदैन। जहाँसम्म सुरु ठूला करदाता कार्यालयले आयकर ऐन, २०५८ को दफा २७(१)(ड) बमोजिम सो रकम खुद आयमा समावेश हुने भनी गरेको निर्णय छ त्यसतर्फ हेर्दा उक्त दफा २७(१)(ड) मा “भुक्तानी पाउने व्यक्तिको सट्टा तेश्रो व्यक्तिले भुक्तानी पाएमा सामान्यतया पाउने फाईदाको मूल्य बराबरको रकम” परिमाणिकरण भै आयमा समावेश हुनुपर्ने भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ। सो व्यवस्था अनुसार तेश्रो पक्षले भुक्तानी पाएको रकम परिमाणिकरण हुन करदाताले सो पक्षलाई भुक्तानी दिनुपर्ने कानून बमोजिमको दायित्व सृजना भएको देखिनुपर्दछ। माथि गरिएको विश्लेषणबाट बैंकको व्यवस्थापन पुनः संरचनामा परामर्शदातृ संस्थाको सेवाप्राप्त गर्न करदाता बैंकको कुनै भूमिका रहेको नदेखिएको, उक्त परामर्शदातृ संस्थालाई भुक्तानी दिनुपर्नेगरी करदाता बैंकले कुनै दायित्व स्विकार गरेको अवस्था नदेखिएको र व्यवहारतः करदाता बैंकले सो संस्थालाई भुक्तानी दिएको भन्ने निजको खाताबहीबाट समेत नदेखिएको अवस्थामा आयकर ऐन, २०५८ को दफा २७(१)(ड) आकर्षित हुन सक्ने अवस्था देखिएन। यस अतिरिक्त उल्लिखित दफामा स्पष्टतः भुक्तानी पाउने व्यक्तिको सट्टा तेश्रो व्यक्तिले भुक्तानी पाएमा सामान्यतया “पाउने फाईदा” को मूल्य बराबरको रकमसम्म परिमाणीकरण हुन सक्ने व्यवस्था देखिएकोमा सो रकमबाट करदाताले पाएको “फाईदा” को एकिन हिसाब गरी परिमाणिकरण नगरी परामर्शदातालाई नेपाल राष्ट्र बैंकबाट सोझै भुक्तानी दिएको पुरै रकमलाई गोश्वारारूपमा पुनरावेदक करदाताको खुद आयमा समावेश गरेको ठूला करदाता कार्यालयको निर्णय सदर गरेको राजश्व न्यायाधिकरण काठमाडौंको निर्णय न्यायोचित र कानून सम्मत समेत नहुँदा उक्त निर्णय बदर भई सो रकम करदाताको खुद आयमा समावेश नभई मिन्हा हुन्छ।

२२. संचयकोष तर्फको थप रकम रु.२,४७,२०,२६२।- खुद आयमा समावेश गरेको मिलेको छैन भन्ने पुनरावेदन जिकिर तर्फ हेर्दा, कर्मचारीको मासिक तलबबाट सामान्यतः दश प्रतिशतले रकम कट्टा गरी कर्मचारी सञ्चयकोषमा जम्मा गर्नुपर्ने भन्ने कर्मचारी सञ्चयकोष ऐन, २०१९ को दफा १२ को व्यवस्था देखिन्छ। यसबाट करदाता बैंकले कर्मचारीको तलब वापत रु.३१,७३,३७,१७७।१३ खर्च लेखेकोमा सो को १० प्रतिशतले हुने

रु.३,१७,३३,७१७।७१ मात्र कर्मचारी संचयकोष खर्च वापत लेख पाउने कानूनी व्यवस्था देखियो। तर करदाताले कर्मचारी संचयकोष वापत रु.५,६४,५४,४७९।- खर्च लेखेको तथ्यमा विवाद छैन। करदाता बैंकले बैंकको कर्मचारी विनियमावली अनुसार नै कर्मचारी संचयकोषमा रकम जम्मा गरेको भन्ने पुनरावेदन जिकिर लिएको देखिएतापनि उक्त रकम आयकर ऐन, २०५८ को परिच्छेद १२ को अवकाश बचत सम्बन्धी विशेष व्यवस्था र कर्मचारी संचयकोष कट्टी सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था बमोजिम करयोग्य आयको गणना गर्दा घटाई पाउन दाबी गर्न सक्ने दश प्रतिशत भन्दा बढी खर्च लेख पाउने अन्य कानूनी आधार देखाउन सकेको पाइदैन। कर्मचारी संचयकोषमा रकम कट्टा गर्न पाउने नपाउने प्रश्न र उक्त कट्टा गरेको रकम खुद आयमा समावेश हुने वा छुट पाउने नपाउने भन्ने दुई अलग प्रश्न हुन्। करदाताले कर्मचारी संचयकोषमा दश प्रतिशत भन्दा बढी रकम कट्टा गर्न नपाउने गरी कानूनले निषेध नगरेको भन्ने जिकिर लिएको देखिएतापनि सो भन्दा बढी रकम कट्टा गरेको हदसम्म खुद आयमा कट्टा गर्न पाउने कानूनी व्यवस्थाको अभावमा कानून बमोजिम कट्टा गर्न पाउने दश प्रतिशत बाहेकको अन्य खर्च अमान्य गर्ने गरेको सुरु निर्णय सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंको फैसलालाई अन्यथा भन्न मिल्ने देखिएन।

२३. त्यसैगरी, कर्मचारीलाई दिएको औषधी उपचार खर्च वापतको रकम सम्बन्धित कर्मचारीको आयमा समावेश गर्ने गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको फैसला मिलेको छैन भन्ने जिकिरका सम्बन्धमा हेर्दा, आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८(१) मा प्राकृतिक व्यक्तिले रोजगारीबाट प्राप्त गरेको पारिश्रमिकलाई आयमा गणना गर्नुपर्ने व्यवस्था देखिएको र ऐ. उपदफा (२) ले त्यस्तो “पारिश्रमिक” गणना गर्दा समावेश हुने भुक्तानीका शिर्षकहरूमा ज्याला, तलब, विदा वापतको रकम, महंगी भत्ता लगायत अन्य विभिन्न शिर्षकहरू उल्लेख गरेको देखिएपनि औषधीउपचार खर्च वापत प्राप्त रकम आयमा गणना गर्नुपर्ने भनी स्पष्ट उल्लेख गरेको देखिएन। करदाता बैंकले आफ्नो स्विकृत विनियमावली बमोजिम कर्मचारीहरूलाई औषधीउपचार खर्च वापत रकम प्रदान गरेकोमा पुर्वोक्त कानूनी व्यवस्थाले त्यस्तो रकम कर्मचारीको आयमा गणना गर्ने स्पष्ट व्यवस्था नगरेको एवम् सो ऐनको दफा २७ ले परिमाणिकरण गरिनुपर्ने भुक्तानीको शिर्षकमा रोजगारदाताबाट प्राप्त औषधीउपचार खर्च समावेश भएको समेत नदेखिएको अवस्थामा बिना कानूनी अख्तियारी औषधीउपचार खर्च समेत कर्मचारीको आयमा गणना गरी अग्रिम कर कट्टा गर्न मिल्ने देखिएन। फौजदारी

कानूनको व्याख्यामा शंकाको सुविधा अभियुक्तले पाएजस्तै कर कानूनको व्याख्यामा शंकाको सुविधा करदाताले पाउने कर विधिशास्त्रको आधारभूत मान्यता हो। कानूनको स्पष्ट अख्तियारीबिना कसैलाई कर लगाउन र कसैबाट कर उठाउन मिल्दैन। उल्लिखित अवधारणा विपरीत कुनै कानूनी प्रावधानको स्पष्ट उल्लेखन समेत नगरी कर्मचारीलाई प्रदान गरेको औषधीउपचार खर्च आयमा गणना गरेको शुरु निर्णय सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको फैसला कानून अनुकूल र न्यायसंगत नदेखिँदा उक्त रकम पुनरावेदक प्रतिवादी नेपाल बैंक लिमिटेडको आ.व. २०६०/०६१ को खुद आयमा समावेश हुन नसकी छुट हुन्छ।

२४. अग्रिम कर दाखिलातर्फ हेर्दा, करदाताले घर बहाल, विमा, तलब र व्याज समेत अन्तर्गत कम दाखिला कर रकम र व्याज समेत जम्मा रु.३,१७,७३,००६।- दाखिला गर्नु पर्ने भनी शुरु कर कार्यालयले निर्णय गरेको देखिन्छ। उक्त निर्णय सदर गर्ने गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको निर्णय त्रुटीपूर्ण हुँदा बदर गरिनु पर्ने भन्ने पुनरावेदन जिकिर देखिन्छ। उल्लिखित शिर्षकमा प्रचलित कानून बमोजिम रकम तिर्नु बुझाउनुपर्ने तथ्यलाई करदाता बैंकले अन्यथा भन्न सकेको देखिँदैन। करदाताले शुरु कार्यालयबाट भएको निर्णय अनुसारको रकम दाखिला गरिसकेको भनी जिकिर लिएको भएतापनि उक्त जिकिर पुष्टी हुने कुनै वस्तुनिष्ठ प्रमाण करदाताबाट पेश हुन सकेको देखिँदैन। कानून बमोजिम विभिन्न शिर्षकमा बुझाउनुपर्ने दायित्व अनुसारको कर रकम कम दाखिला गरेको देखिएको अवस्थामा कम दाखिला भएजति रकम करदाताको आयमा समावेश हुनेगरी शुरु कार्यालयबाट भएको निर्णयलाई सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको फैसला अन्यथा मात्र मिलेन।

२५. त्यसैगरी, पुनरावेदक वादी ठूला करदाता कार्यालयले राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंले करदाताको आ.व.०६०/०६१ को खुद आयमा बोनस व्यवस्था अन्तर्गतको रकम खुद आयबाट मिन्हा दिने गरी गरेको निर्णय मिलेको नदेखिँदा बदर गरी खुद आयमा समावेश गरी पाउँ भनी पुनरावेदन जिकिर लिएको देखिन्छ। शुरु कर कार्यालयले करदाताले बोनस वापत रु.७१,७५,६७०।६१ लाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा २४ अनुसार आयमा समावेश गर्न पर्नेमा नगरेकोले ऐ.ऐनको दफा ७(२) बमोजिम खुद आयमा समावेश गर्ने भनी गरेको निर्णय राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंबाट उल्टी भई उक्त रकम खुद

आयबाट मिन्हा पाउने भनेको देखिन्छ। बोनस ऐन, २०३० को दफा ५(१) मा मुनाफा गर्ने प्रतिष्ठानले खुद मुनाफाको दश प्रतिशत रकम कर्मचारीलाई बोनसवापत छुट्याउनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। यसैगरी सो ऐनको ५(३) मा सरकारी स्वामित्वमा भएको प्रतिष्ठानले वितरण गर्ने बोनस प्रतिशत र बोनस सम्बन्धी अन्य कुरा नेपाल सरकारले गरेको निर्णय बमोजिम हुने भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ। करदाता नेपाल बैंक लिमिटेड सरकारी स्वामित्व भएको प्रतिष्ठान भएको र सो बैंकको कर्मचारी विनियमावली, २०४८ नेपाल सरकारबाट स्विकृत भएको देखिँदा उक्त विनियमावली बमोजिम बैंकले बोनस वितरण गरेको अवस्था छ। शुरु कर कार्यालयले करदाताले बोनस गणना गरेको तरिका नमिलेको भनी रु.७१,७५,६७८।- कट्टी नपाउने आयमा गणना हुने भनी निर्णय गरेको देखिन्छ। बोनस ऐनको उल्लिखित कानूनी व्यवस्था तथा बैंकको कर्मचारी विनियमावली बमोजिम खुद मुनाफाको दश प्रतिशत रकम बोनस छुट्याउनुपर्ने तथ्यमा विवाद भएन। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ देखि २० सम्म खर्च कट्टी गर्न पाउने शिर्षकहरूको व्यवस्था रहेको छ भने दफा २१ मा खर्च कट्टी गर्न नपाउने व्यवस्था गरिएको देखिन्छ। उक्त ऐनको दफा १३ अनुसार सो आय वर्षमा सो व्यक्तिबाट व्यवसाय वा लगानीबाट आयआर्जन हुने कार्यमा भएको कारोवारसँग सम्बन्धित खर्च कट्टी गर्न पाउने व्यवस्था देखिन्छ। बोनस व्यवस्था अन्तर्गतको रकम कट्टा गर्ने सम्बन्धमा बोनस ऐन विशेष ऐनको रूपमा रहेको हुँदा सोही ऐनको व्यवस्था हेर्नुपर्ने हुन्छ। बोनस ऐन, २०३० को दफा ५ को उपदफा (१) ले स्पष्टतः “खुद मुनाफाका दश प्रतिशत बराबरका रकम” बोनस वापत छुट्याउनुपर्ने भन्ने व्यवस्था गरेको र सोही दफाको उपदफा (२) ले उपदफा (१) को प्रयोजनका लागि खुद मुनाफा निर्धारण गर्दा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १२ बमोजिम कायम हुन आउने खुद आयबाट (क) श्रम ऐन, २०४८ को दफा ४१ को उपदफा (१) बमोजिम कर्मचारीहरूको बासस्थानको व्यवस्था गर्नको निमित्त छुट्याइएको रकम र (ग) दफा (११) को उपदफा (३) बमोजिम बढी वितरण भएजति बोनसको रकम कट्टा गर्नुपर्ने भन्ने उल्लेख भएको देखिँदा शुरु कार्यालयले निर्धारण गरे मुताविक बोनस वितरण गर्ने रकमलाई समेत खर्चमा कट्टी गरी बाँकी रहेको अंकलाई खुद मुनाफा मान्न मिल्ने देखिएन। बोनस ऐन, २०३० ले स्पष्टतः खुद मुनाफाको दश प्रतिशत रकम बोनसवापत छुट्याउनुपर्ने भन्ने व्यवस्था गरेकोमा बोनस वापतको रकम समेत कट्टा गरी बाँकी रहेको रकमको दश प्रतिशत बोनस व्यवस्था

गर्न बोनस ऐन, २०३० को दफा ५ प्रतिकुल र आयकर ऐन, २०५८ ले निर्देश गरे अनुरूप खुद आय निर्धारणको स्विकार्य मान्यता समेतको विपरीत हुने देखियो। बोनस अघीको मुनाफाबाट बोनस व्यवस्थाको अंक घटाई खुद आय कायम गर्दा एकातर्फ आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८(२)(क) को व्यवस्था अनुसार बोनस भुक्तानीको रकम प्राकृतिक व्यक्तिको रोजगारीबाट प्राप्त आयमा गणना हुने अवस्था रहन्छ भने अर्कातर्फ बोनस अघीको मुनाफाबाट बोनस खर्च छुट्याउँदा फरक पर्न गएको अंक पुनः खुद आयमा समावेश भई फरक पर्न गएको जति रकममा दोहोरो कर निर्धारण हुन जाने स्थिति समेत देखिन आएकोले बोनस व्यवस्था गर्दा करदाताको बोनस अघीको मुनाफाबाट नभई खुद मुनाफाबाट बोनस व्यवस्था गर्नुपर्ने देखियो। बोनस गणनाको तरिका नमिलेको भनी रु.७१,७५,६७८।- खर्च कट्टी नपाउने गरी शुरु कर कार्यालयले गरेको निर्णय मिलेको नदेखिँदा बदर गरी उक्त रकम आयमा समावेश हुन नसक्ने भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंले गरेको निर्णय मिलेको देखिँदा सदर हुन्छ।

२६. तसर्थ, राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंको मिति २०६९।०६।१७ को निर्णय केही उल्टी भई कर्मचारीको ऋण सापटीको फरक व्याज खर्च, Consultant Service खर्च, औषधी उपचार खर्च, कर्जाको फरक व्याज खर्च समेत खुद आयमा समावेश हुन नसकी छुट पाउने र अन्य शिर्षकमा पुनरावेदक वादी नेपाल बैंक लिमिटेड र पुनरावेदक प्रतिवादी ठूला करदाता कार्यालयको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन दायरीको लगत कट्टा गरी यो फैसला विद्युतिय प्रणालीमा अपलोड गरी मिसिल नियमानुसार बुझाइदिनु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत : भेषराज भट्टराई

कम्प्युटर अपरेटर : राधिका घोरासाइने

इति सम्बत् २०७९ साल असार २७ गते रोज २ शुभम् ----- ।